

Легалізація доходів, здобутих злочинним шляхом, як механізм забезпечення функціонування тіньових економічних відносин

Кундельська І.С., курсант 306 навчальної групи ННІ № 1 НАВС.

Науковий керівник: доцент кафедри економічної безпеки ННІ №1 НАВС, кандидат юридичних наук, доцент **Томма Р.П.**

В першу чергу слід зазначити, що економічна безпека – це система забезпечення стійкості національної економіки, що зберігає свою цілісність та здатність до саморозвитку не зважаючи на зовнішні та внутрішні загрози.

В самому понятті економічної безпеки вже йде мова про внутрішні та зовнішні загрози, які негативно на неї впливають. Серед цих загроз набули складні та небезпечні для нашої держави соціально-економічні явища: тіньова економіка, корупція, «втеча» капіталу за кордон за наявності дефіциту інвестиційних ресурсів.

Особливе місце серед зазначеного посідає легалізація доходів, здобутих злочинним шляхом як механізм забезпечення функціонування тіньових економічних відносин.

Багато вітчизняних науковців по різному визначають легалізацію доходів здобутих злочинним шляхом:

Користін О.Є., визначає, легалізацію доходів здобутих злочинним шляхом, як негативне соціально-економічне явище, основою якого є приховування незаконного походження доходів, спотворення інформації про доходи їхнього походження, місцезнаходження, розташування, рух, дійсне належність та права власності на такі доходи, а також надання їм у будь-яких формах правомірного вигляду, коли особі відомо, що ці матеріальні блага є доходами отриманими незаконним шляхом, а також інші дії, прямо або опосередковано пов'язані з оформленням правомірності фактичних відносин володіння, користування, розповсюдження доходами або з приховуванням їх незаконного походження.

Козак Ю. Г. зазначає, що легалізація чи відмивання грошей - це сукупність дій, які мають на меті приховання справжнього джерела походження нелегальних доходів, отриманих від злочинної діяльності і надання їм ознак законного походження.

Ю. О. Тараненко за міжнародним визначенням надає одну з характеристик «відмивання грошей» як – приховування або маскуванню справжніх джерел, місце знаходження, розміщення, переміщення, належність прав або власність майна з відомо, що таке майно одержано в результаті кримінальної діяльності або співучасті у такій діяльності.

Безпосереднім джерелом одержання «брудних» коштів є тіньова економіка як сукупність неврахованих і протиправних видів економічної діяльності. Вона включає три сегменти:

- «неофіційну» («неформальну», «сіру»);
- «підпільну» («кримінальну», «чорну»);
- фіктивну економіку.

Неофіційна економіка - це не заборонені законом легальні види економічної діяльності, в рамках яких мають місце нефіксоване офіційною статистикою виробництво товарів і послуг, приховування цієї діяльності від податків. Така діяльність можлива практично у всіх галузях економіки. Основною причиною її виникнення вважається високий рівень оподаткування який існує в економіці, як правило, доходи отримані від діяльності в такому правовому полі - це додаткові, тимчасові доходи.

Підпільна економіка - це, як правило, заборонені законом види економічної діяльності, як-то: незаконне виробництво та збут зброї, наркотиків, контрабанда, рекет, злочинство, бандитизм, а також незаконна практика, наприклад практика лікарів без ліцензії, нелегальний гральний бізнес, проституція тощо. Така економіка головним чином має розвиток в рамках злочинних угруповань.

До «фіктивної» економіки відносять неправомірну вигоду та всякого роду шахрайство з фінансовими ресурсами, пов'язане з отриманням і передачею «брудних» грошей; сюди ж відносять і діяльність, направлену на одержання необґрунтованого зиску та різного роду пільг державними службовцями на основі організованих корумпованих зв'язків. Основною причиною виникнення такого сектору економіки є прагнення отримати посадовими особами певної вигоди від використання свого службового становища.

Щодо каналів походження «брудних» грошей, то у світовій практиці виділяють такі основні генератори грошових потоків:

1. Організовані злочинні угруповання, яким необхідно легалізувати кошти, отримані внаслідок торгівлі наркотичними речовинами, а також внаслідок здійснення іншої злочинної діяльності;
2. Терористичні угруповання, які використовують систему відмивання "брудних" грошей для отримання коштів на закупівлю зброї та техніки для ведення військових дій;
3. Так звані корумповані чиновники, що отримують "брудні" гроші у формі неправомірної вигоди, коштів з державних соціальних фондів, а також привласнених позик міжнародних фінансових інституцій, отриманих у рамках фінансової допомоги.

Щодо основних способів легалізації коштів здобутих злочинним шляхом, то можна виділити такі:

- Вивіз готівкових коштів з країни за допомогою кур'єрів чи приховування їх в багажі, для їхньої наступної репатріації через іноземні банки.
- Багатократне зарахування готівкових коштів на розрахунковий рахунок різними фізичними особами.
- Укладання договорів з іноземними компаніями на виконання послуг інформаційного характеру.
- Укладання договорів з приводу купівлі-продажу товарів, яких фактично не існує.
- «Структурування» - штучне дроблення фінансової операції на декілька одиничних, з не великими сумами. При цьому грошові кошти переказуються використовуючи не тільки банківські установи, а використовуючи поштові відділення, ломбарди, тощо. В кінцевому підсумку кошти акумулюються на одному, чи декількох рахунках, з яких вони переказуються на цілком законній підставі в банк іншої країни.
- Фіктивні юридичні особи – державна реєстрація таких осіб, як правило відбувається використовуючи підроблені, або загублені паспорти, потім на основі зареєстрованого підприємства відкривається банківський розрахунковий
- рахунок, на якому акумулюються кошти, які згодом переказуються на рахунок іншої компанії, або отримуються в готівковому вигляді.

Альтернативні банківські системи – це «відмивання» коштів в так званому «золотому трикутнику» (Тайланд, Бірма, Лаос), гроші проходять складний ланцюг осіб які ведуть такий рід бізнесу із покоління в покоління. Така схема отримала назву hawala, при використанні такої схеми кошти взагалі не потрапляють до банківської системи, а отже їх не можливо відстежити.